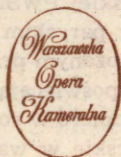

VARSOVIA

MUSICA IN 1978 VARSOVIA

Elżbieta Sikora

ARIADNA

Program

ELŻBIETY SIKORY DIALOG Z ANTYKIEM

W skromnej jeszcze ilościowo twórczości Elżbiety Sikory, młodej kompozytorki warszawskiej wyodrębniają się już dwa nurty. Pierwszy to muzyka realizowana na taśmie, elektroniczna i konkretna albo łącząca dźwięki wydobywane z aparatury i autentyczne, łowione mikrofonem z natury — jak to się dzieje w przedstawianym dzisiejszego wieczoru utworze **Twarzą ku niebu**, zrealizowanym ubiegłego roku w Studio Elektronicznym GMEB w Bourges we Francji. Drugi to muzyka „tradycyjna”, komponowana na głosy ludzkie i klasyczne instrumenty.

Po otrzymaniu w roku 1968 dyplomu na wydziale reżyserii muzycznej w warszawskiej PWSM, Elżbieta Sikora odbywała dwuletnie studia w paryskim centrum „Groupe des Recherches Musicales”, założonym przez twórcę muzyki konkretnej Pierre Schaeffera, poświęcając się zrazu głównie muzyce „eksperymentalnej”. Dopiero w roku 1977 ukończyła „normalne” studia kompozytorskie w warszawskiej PWSM. — Studiowała u Tadeusza Bairda i Zbigniewa Rudzińskiego.

Jej utwory na taśmie, prezentowane na „Warszawskiej Jesieni”, i kilku innych festiwalach (w Bourges, Paryżu, Poznaniu i Wrocławiu) należą do najwybitniejszych osiągnięć polskich w tej dziedzinie. W roku 1973, wspólnie z dwoma muzykami, Krzysztofem Knitlem i Wojciechem Michniewskim, założyła grupę kompozytorską KEW, będącą początkowo kolektywem piszącym utwory wspólne, które również spotkały się z dużym zainteresowaniem publiczności i krytyki.

Przed kilkoma laty Elżbieta Sikora postanowiła spróbować swoich sił na polu muzyki pisanej w sposób tradycyjny. Za etap przejściowy można tu uznać utwór na kontrabas i taśmę, zatytułowany **Podróż pierwsza**. Dalszymi etapami tej podróży w rejony klasycznych form muzycznych były **Pieśni rozweselające serce** na sopran i 5 instrumentów, **Guernica** na chór a capella, **Cercles** na orkiestrę, oratorium **Stworzenie świata** i opera **Ariadna**. Jak widać, w tym „klasycznym” nurcie dominuje muzyka wokально-instrumentalna. Zainteresowanie głosem ludzkim leży też u źródła powstania **Ariadny**. Nie mając jeszcze sprecyzowanego tematu przyszłej opery, Elżbieta Sikora wiedziała, że uczestniczyć w niej będą wyłącznie głosy żeńskie, różne w skali ale podobne w barwie. Sprawą ustaloną z góry był także kameralny charakter

oper, w związku z czym kompozytorka podjęła decyzję, iż będzie to szeroko rozwinięty duet. Odpowiednie libretto znalazła w **Dialogach z Leukoteą** Cesarego Pavese, będących współczesną trawestacją motywów mitologicznych. Dialog zatytułowany **Winnica**, prowadzony przez księżniczkę kreteńską Ariadnę z nimfą Leukoteą doskonale nadawał się do tego celu. Elżbieta Sikora wykorzystwała go jako libretto, dokonując nieznacznych adaptacji. Odpowiadał on jej zapewne nie tylko dlatego, że występują w nim dwie kobiety, lecz także ze względu na poetycki język i ciekawą interpretację antycznego mitu.

Ariadna, porzucona przez niewiernego Tezeusza na bezludnej wyspie Naksos, to pierwowzór i symbol odwiecznego dramatu kobiety opuszczonej przez ukochanego mężczyznę. Wedle klasycznej wersji mitologicznej ów dramat kończy się happy endem; zemdloną z rozpaczy Ariadnę budzi sam bóg Dionizos, wyznając jej miłość i pragnienie jej poślubienia. Ich huczne wesele odbywa się na pustynnej dotychczas wyspie Naksos, przemienionej we wspaniałą winnicę, pełną wesołych bachantek, menad i satyrów. Koniec opowieści o księżniczce kreteńskiej Cesare Pavese widzi zgoła inaczej. Porzucona Ariadna poślubia wprawdzie Dionizosa, ale to małżeństwo z bogiem oznacza kres jej ludzkiej egzystencji. Wesele jest tu równoznaczne ze śmiercią. Nimfa dionizyjska, Leukotea, przybywa do Ariadny jako zwiastunka tej dwuznacznej nowiny, zarazem dobrej i złej. Jej słowa wypowiedziane do Ariadny mają także podwójny sens: słodycz pocieszenia w samotności miesza się tu z gorzkim przedsmakiem rychłej śmierci.

Elżbieta Sikora wykorzystwała tekst dialogu Cesarego Pavese prawie dosłownie. Skomponowała obszerny duet wokalny na sopran mezzosopran z towarzyszeniem orkiestry kameralnej, poprzedziła go wokalizą (Lament Ariadny) i uzupełniła trzema fragmentami czysto instrumentalnymi: na początku, w środku i na końcu. Te trzy fragmenty, mające quasi-marszowy charakter, reprezentują ów drugi świat — dionizyjski. Związany z tą muzyką orszak Dionizosa, będący w tej postaci równocześnie orszakiem Tanatosa, zrazu sygnalizuje tylko swoją obecność w pobliżu Ariadny; przy drugim pojawieniu się już nie jest pogodnie obojętny, lecz groźny; przy trzecim wejściu przybiera postać monstrum, pochłaniającego Ariadnę.

Centralne miejsce w operze Elżbiety Sikory zajmuje wszakże owa ostatnia ziemską rozmowa Ariadny, prowadzona z posłanką Dionizosa. Temu duetowi wokalnemu sopra-

nu i mezzosopranu podporządkowane są wszystkie inne elementy muzyczne. Orkiestra kameralna, zbudowana również na zasadzie zwielokrotnionego duetu — 2 flety, 2 klarnety, 2 puzony, dwie wiolonczele, dwa instrumenty klawiszowe (fortepian i czelesta), dwa zestawy perkusyjne oraz kilkoro skrzypiec — odgrywa tu rolę służebną partii wokalnych. Stanowi dla nich tło kolorystyczno-nastrojowe, a niekiedy ilustracyjne. Na pierwszy plan wysuwa się tylko w trzech wspomnianych ustępach instrumentalnych. Są one pod względem muzycznym podobne i zarazem różne, zgodnie z różnym charakterem kolejnych wystąpień orszaku.

Ariadna Elżbiety Sikory jest w pełnym tego słowa znaczeniu operą kameralną. Nie tylko dlatego, że uczestniczy w niej para śpiewaczek, kilkoro mimów i kilkunastu instrumentalistów, lecz także ze względu na przejrzystą, subtelną i cienką chciałoby się powiedzieć „kobieca” — instrumentację. Dzięki starannemu doborowi instrumentów, brzmiających łagodnie, naogół „lekkich” (oraz kilku „cięższych”, lekko traktowanych), kompozytorka uzyskała klimat dźwiękowy bardzo jednolity i chyba pokrewny muzyce starogreckiej. Osiągnęła to także poprzez odpowiednie zestawienia instrumentalne, dające określone efekty brzmieniowo-kolorystyczne, mające współgrać z sugerowanymi w partyturze efektami wizualno-światłymi.

Zalety partytury **Ariadny** Elżbiety Sikory nie uszły uwagi jurorów Międzynarodowego Konkursu na Operę Kameralną im. Karola Marii Webera w Dreźnie, na którym w roku 1978 otrzymała II nagrodę.

Tadeusz KACZYŃSKI

WARSZAWSKA OPERA KAMERALNA

Dyrektor i Kierownik Artystyczny Stefan Sutkowski

SALA KAMERALNA FILHARMONII NARODOWEJ

Warszawa, ul. Moniuszki 5

REPERTUAR OPEROWY:

M. Kamiński	— Nędza uszczęśliwiona
M. Kamiński	— Tradycja dowcipem załatwiona
K. Kurpiński	— Kalmora
W. A. Mozart	— Bastien i Bastienne
G. M. Orlandini	— Gracz
G. B. Pergolesi	— Il maestro di musica
G. Ph. Telemann	— Pimpinone
G. Paisiello	— La serva padrona
F. X. Bixi	— Luridi scholares, Erat unum cantor bonus
G. B. Pergolesi	— La serva padrona
G. F. Haendel	— Arianna
J. Haydn	— Aptekarz
J. Haydn	— Wybór Kapelmistrza
G. Pasqua	— La servante maitresse
G. B. Cimadoro	— Pigmalion
G. Paisiello	— Il barbiere di Siviglia
B. Matuszczak	— Pamiętnik Wariata
G. B. Pergolesi	— Il geloso schernito
G. Rossini	— Il signor Bruschino

Program

opierają w większej części na wykładach z zakresu historii literatury i sztuki, w tym także na wykładach z zakresu historii literatury i sztuki, w tym także na wykładach z zakresu historii literatury i sztuki.

Cena 5.— zł. Odpowiednie.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

W A R S Z A W S K A O P E R A K A M E R A L N A
Dyrektor i Kierownik Artystyczny STEFAN SUTKOWSKI

Premiera dnia 7 marca 1979 r. o godz. 19,30

Elżbieta Sikora

ARIADNA

opera kameralna
według „Winnicy” Cesare Pavese
tłumaczenie — Stanisław Kasprzysiak

Reżyseria:
Krzysztof Rogulski

Kierownictwo muzyczne:
Jacek Kasprzyk

Scenografia:
Andrzej Sadowski

W Y K O N A W C Y:

ARIADNA — Ewa Ignatowicz
LEUKOTEA — Lidia Juranek

Nagranie stereofoniczne partii instrumentalnych opery w wykonaniu

ZESPOŁU INSTRUMENTALNEGO
pod dyрекcją

JACKA KASPRZYKA

oraz

choreografia i wykonanie

SCENA MIMÓW WARSZAWSKIEJ OPERY KAMERALNEJ

*****

Pierwszą część wieczoru stanowi widowisko pantomimiczne
do muzyki elektronicznej

ELŻBIETY SIKORY

„TWARŻĄ KU NIEBU”

Scenariusz, choreografia i wykonanie:

Jolanta KRUSZEWSKA
Rajmund KLECHOT
Zdzisław STARCZYNOWSKI
Maria SWIDERGAŁ
Andrzej SZCZUŻEWSKI